

Εθνοτοπικοί σύλλογοι και Πολιτισμός: η συμβολή των πολιτιστικών συλλόγων στη διαμόρφωση της πολιτισμικής ταυτότητας. Το παράδειγμα του Μορφωτικού συλλόγου «Η Αγία Ειρήνη»

Φιλίππου, Φ.*, Γαβράς-Παπασπύρου, Δ.

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αίσθηση ενότητας των μελών μιας κοινωνίας, που χαρακτήριζε την ελληνική παραδοσιακή κοινωνία, καθώς και οι σχέσεις προτύπων αλληλοαναγνώρισης δεν υφίστανται πλέον αφού οι κοινωνικές ομάδες δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στις πολιτισμικές πρακτικές και παραδόσεις που τόνωναν την ύπαρξη και την ιδιαίτερη πολιτισμική τους διαδρομή. Οι τοπικές ταυτότητες, στην προσπάθειά τους να αμυνθούν, συσπειρώνονται με σημείο αναφοράς τις παραδοσιακές πολιτισμικές ταυτότητες. Αποτέλεσμα αυτής της συσπείρωσης αποτελεί η δημιουργία και η λειτουργία διαφόρων συλλόγων, όπως οι εθνοτοπικοί, οι πολιτιστικοί και οι χορευτικοί οι και οποίοι αναλαμβάνουν το βάρος της τόνωσης της τοπικής ταυτότητας και ιδεολογίας μέσα από την αναβίωση διαφόρων μορφών της παραδοσιακής ζωής καθώς και με διάφορες άλλες δραστηριότητες. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθεί αν και σε ποιο βαθμό οι δραστηριότητες του Εξωραϊστικού και Μορφωτικού συλλόγου «Η Αγία Ειρήνη» συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πολιτισμικής ταυτότητας των κατοίκων της Παλαιάς Φώκαιας Αττικής. Η συλλογή των απαραίτητων για την έρευνα δεδομένων πραγματοποιήθηκε με βάση τις αρχές της εθνογραφικής μεθόδου. Για την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας αξιοποιήθηκε το μεθοδολογικό μοντέλο της συγκρότησης των συλλογικών ταυτοτήτων. Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι οι υπεύθυνοι του συλλόγου, με βάση τη διαφορετική καταγωγή των κατοίκων της Παλαιάς Φώκαιας, καταβάλλουν προσπάθειες για το χτίσιμο της σύγχρονης πολιτισμικής ταυτότητας των Φωκαίων.

Λέξεις κλειδιά: παραδοσιακός χορός, πολιτισμική/συλλογική ταυτότητα, πολιτιστικοί σύλλογοι, πολιτιστική διαχείριση.

Εισαγωγή

Η ταυτότητα ως έννοια αποτελούσε και αποτελεί μέχρι και σήμερα αντικείμενο διεπιστημονικής έρευνας. Ο προσδιορισμός και η οριοθέτησή της βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος πολλών επιστημόνων όπως ψυχολόγων, κοινωνιολόγων και ανθρωπολόγων. Οι ταυτότητες δεν αποτελούν σταθερά και αμετάβλητα στοιχεία. Θα πρέπει να διευκρινιστεί εξαρχής ότι η ταυτότητα δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια νοητή κατασκευή που κατασκευάστηκε

Διεύθυνση αλληλογραφίας:

Φίλιππος Φιλίππου
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Πανεπιστημιούπολη, 69100 Κομοτηνή

E-mail:

ffilippo@phyed.duth.gr

αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς και που βρίσκεται σε συνεχή και μακρόχρονη διαδικασία διαμόρφωσης υπό την επήρεια ιστορικών, κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών συνθηκών (Μαράτου- Αλιπράντη, 2000).

Με τον όρο «ταυτότητα» προσδιορίζουμε τα επιμέρους στοιχεία ομάδων ή ατόμων τα οποία προσδίδουν σε αυτά μια συγκεκριμένη οντότητα. Επίσης, αποτελεί τον όρο μέσω του οποίου οι ομάδες ή και τα ίδια τα άτομα αυτοπροσδιορίζονται μέσα από ομοιογενή στοιχεία επιτυγχάνοντας έτσι την αλληλεπίδραση των χαρακτηριστικών αυτών και τη διατήρησή τους από τον κίνδυνο της εξαφάνισης.

Υπάρχουν αρκετά είδη ταυτοτήτων όπως είναι η φαντασιακή ταυτότητα, η πραγματική ταυτότητα, η εθνική ή εθνοτική ταυτότητα, η συλλογική ταυτότητα, η πολιτισμική και η χορευτική ταυτότητα. Στην παρούσα έρευνα θα ασχοληθούμε εκτενέστερα με την πολιτισμική/συλλογική ταυτότητα.

Η εθνοτική ταυτότητα είναι μια κοινωνική ταυτότητα. Διαφέρει από τις άλλες στην πίστη σε μια κοινή καταγωγή, ιστορία και πολιτισμική κληρονομιά, συμπεριλαμβάνοντας και τη γλώσσα και τη θρησκεία. Στη διαμόρφωσή της υπάρχουν λογικά και μη στοιχεία ως συνειδητών και μη συνειδητών επιλογών των ανθρώπων και τη διαδικασία ένταξής τους στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο (Αραμπατζή, 2010).

Η προσφυγική ταυτότητα, ως εθνοτική που είναι, έγινε πιο εμφανής κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής καταστροφής και με τον ερχομό ενός πολύ μεγάλου κύματος προσφύγων στην Ελλάδα. Η προσφυγική ταυτότητα περιλάμβανε συναισθήματα, εμπειρίες και βιώματα από τη Μ. Ασία όπως επίσης τον διωγμό που υπέστησαν, την εγκατάσταση και την ένταξή τους στη νέα τους πατρίδα. Αρχικά υπήρξε δισταγμός ανάμεσα στις δυο κοινωνικές ομάδες λόγω των απόψεων και των προκαταλήψεων που υπήρχαν μεταξύ τους και χρειάστηκε ένα μεγάλο χρονικό διάστημα για να δημιουργηθούν δεσμοί ανάμεσα σε αυτές τις δυο ομάδες (Αραμπατζή, 2010). Η συλλογική ταυτότητα είναι εκείνη που παράγεται αφενός από τα στοιχεία του αυτοπροσδιορισμού, δηλαδή οι ομάδες συγκροτούνται με βάση τις ιδιότητες που τα ίδια άτομα θέτουν για τον εαυτό τους και αφετέρου τον ετεροπροσδιορισμό, δηλαδή όταν τους αναγνωρίζονται κάποιες ιδιότητες από τους άλλους (Λέκκας & Γράψας, 2003).

Ο τρόπος συγκρότησης της συλλογικής ταυτότητας αποτελεί σημείο τριβής μεταξύ των διαφόρων επιστημόνων. Οι εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις έχουν ως σημείο εκκίνησης το δίπολο «εμείς» - «άλλοι». Στη βάση του δίπολου αυτού έχουν αναπτυχθεί δύο θεωρίες όσον αφορά τον τρόπο συγκρότησης της ταυτότητας. Η πρώτη θεωρία δίνει βαρύτητα στο «εμείς» και η συγκρότηση της κοινοτικής ταυτότητας πραγματοποιείται από τα «μέσα», δηλαδή από τα ίδια μέλη της ομάδας. Με άλλα λόγια, η ταυτότητα της ομάδας προσδιορίζεται από τον τρόπο με τον οποίο τα ίδια άτομα αντιλαμβάνονται και οριοθετούν τον εαυτό τους (Cohen, 1985). Η δεύτερη προσέγγιση δέχεται την από «έξω» συγκρότηση της συλλογικής ταυτότητας και η οριοθέτησή της πραγματοποιείται από τους άλλους. Η συλλογική ταυτότητα, δηλαδή, οριοθετείται από τον τρόπο που μας οριοθετούν οι «άλλοι», μας αντιλαμβάνονται και μας ορίζουν (Kellner, 1992). Σε αυτή τη θεωρία οι «άλλοι» αποτελούν σημαντικό παράγοντα της οριοθέτησης της ταυτότητας, αφού σχετίζεται άμεσα με τα κοινά στοιχεία που ενώνουν ένα σύνολο ανθρώπων καθώς και με τα στοιχεία που τους διαφοροποιούν από τους άλλους (Weeks, 1990).

Οι παραπάνω προσεγγίσεις συγκρότησης της ταυτότητας συνάντησαν σοβαρές ενστάσεις και αντιρρήσεις όσον αφορά στην ορθότητα και την πληρότητά τους. Σύμφωνα με τον Sutton (1994), όταν η οριοθέτηση της ταυτότητας πραγματοποιείται με τους «άλλους» να αποτελούν το μοναδικό

και αποκλειστικό κριτήριο, τότε η πολυπλοκότητά της παγιδεύεται στο δίπολο άνδρας- γυναίκα, εγώ- άλλος. Αντίθετα, οι Stokes(1994) και Βρύζας (2000), υποστηρίζουν ότι αν αυτή οριοθετείται αποκλειστικά από τα ίδια τα μέλη της κοινότητας τότε παραβλέπονται οι σχέσεις και οι αντιπαραθέσεις με τις ταυτότητες των άλλων. Σύμφωνα με τον Ιντζεσιλόγλου (2000) η συλλογική ταυτότητα προσδιορίζεται τόσο από την ιδέα που έχουν τα μέλη μιας ομάδας για τον εαυτό τους και το συλλογικό «εμείς» όσο και από την εικόνα που έχουν οι «άλλοι» για τη συγκεκριμένη ομάδα και τα μέλη της.

Οι αναφορές στο παρελθόν αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τη συγκρότηση της συλλογικής ταυτότητας. Ο τόπος καταγωγής, ως μνήμη και η ύπαρξη μιας κοινής μακρόχρονης παράδοσης και πολιτισμικής συνέχειας όχι μόνο συνδέουν τα μέλη μιας ομάδας με αμοιβαίους δεσμούς, αλλά εκφράζουν και επιβεβαιώνουν την ύπαρξη μιας συλλογικής ταυτότητας και επιπλέον ενισχύουν τη συγκρότησή της (Ιντζεσιλόγλου, 2000).

Τα πολιτισμικά στοιχεία και οι πολιτισμικές πρακτικές αποτελούν σημαντικούς παράγοντες ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής, αφού ο πολιτισμός αποτελεί σημείο αναφοράς της συλλογικής ταυτότητας και δείχνει όχι μόνο το «ποιοι είμαστε» αλλά και το «τι είμαστε» (Τσαούσης, 1978). Σύμφωνα με την Royce (2005), ο χορός θεωρείται «καθοριστής - ενδείκτης» της ταυτότητας. Άλλοι μελετητές (Πανοπούλου, 2001) υποστηρίζουν ότι ο χορός δε θεωρείται απλά ως «ιδεατή» έκφραση ή μέρος του πολιτισμού, αλλά διαμεσολαβεί στην κατασκευή της πολιτισμικής ταυτότητας βασιζόμενη στο ότι ο χορός τελείται από ανθρώπους για άλλους ανθρώπους, με αποτέλεσμα να εξαρτάται από συνδέσεις μεταξύ τους (Grau, 1995) και γενικά από το συνολικό πλαίσιο αναφοράς μέσα στο οποίο κατασκευάζονται και αναπαράγονται οι παραπάνω συνδέσεις.

Το είδος της κοινωνίας μέσα στο οποίο ζει ένα άτομο αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της διαμόρφωσης τόσο της ατομικής όσο και της συλλογικής ταυτότητας. Έτσι, ήταν επόμενο η μετακίνηση του αγροτικού πληθυσμού και η διαβίωσή του στα μεγάλα αστικά κέντρα να έχουν επιπτώσεις και στη συγκρότηση της συλλογικής του ταυτότητας. Η γεωγραφική απομόνωση, το ιδιαίτερο ιστορικό παρελθόν, τα τοπικά ήθη και έθιμα αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες σχηματισμού μιας ισχυρής και ομοιογενούς ταυτότητας (Παρασκευόπουλος, 1983).

Ο μεγάλος βαθμός διαφοροποίησης που παρουσιάζει η σύγχρονη μεταμοντέρνα ελληνική κοινωνία επιδρά αρνητικά και στις διάφορες κοινωνικές σχέσεις. Η κοινότητα παρουσιάζει διαλυτικές τάσεις μη έχοντας τη δυνατότητα πρόσβασης στις πολιτισμικές πρακτικές και παραδόσεις που τόνωναν την ύπαρξή και την ιδιαίτερη πολιτισμική τους διαδρομή (Melucci, 1994).

Η αλλαγή των συνθηκών και των καταστάσεων μέσα από τις οποίες το άτομο αντλούσε βιωματικά τις εμπειρίες του καθώς και η ταχύτατη και συνεχής αλλαγή των πολιτιστικών παρέχουν τη δυνατότητα στο άτομο να έχει πολλές και διαφορετικές επιλογές (Ψημίτης, 2000). Το άτομο, πλέον, συμμετέχει σε πολλές και διαφορετικές συλλογικότητες και καλείται να υποδυθεί ασύμβατους ρόλους. Αυτό, όμως, προκαλεί κρίση στην ταυτότητα τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο και η διατήρηση μιας συνεκτικής ταυτότητας καθίσταται προβληματική (Ψημίτης, 2000).

Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθεί αν και σε ποιο βαθμό οι δραστηριότητες του Εξωραϊστικού και Μορφωτικού συλλόγου «Η Αγία Ειρήνη» συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πολιτισμικής ταυτότητας των κατοίκων της Παλαιάς Φώκαιας Αττικής.

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Η έρευνα αποτελεί περιπτώσιολογική μελέτη (study case). Αφορά στον Εξωραϊστικό και Μορφωτικό σύλλογο «Η Αγία Ειρήνη» της Παλαιάς Φώκαιας Αττικής.

Συλλογή των δεδομένων

Η συλλογή των απαραίτητων για την έρευνα δεδομένων πραγματοποιήθηκε με βάση τις αρχές της εθνογραφικής μεθόδου (Γκέφου – Μαδιανού, 1999) και βασίστηκε στη χρήση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών. Οι πρωτογενείς πηγές αφορούν στην επιτόπια έρευνα με τη μορφή της συμμετοχικής παρατήρησης από την πλευρά των ερευνητών (Γκέφου – Μαδιανού, 1999; Λυδάκη, 2001) και βασίστηκε στην ημι-δομημένη ή εντοπισμένη μη δομημένη συνέντευξη (Φίλιας, 1993) δηλαδή τη συγκέντρωση υλικού με εστίαση στις μαρτυρίες πληροφορητών η μνήμη των οποίων αποδεικνύεται ιδιαίτερα ισχυρή όταν αναφέρονται σε βιωματικές καταστάσεις (Thompson, 2002). Παράλληλα με τις πρωτογενείς πηγές μελετήθηκαν και δευτερογενείς πηγές. Η συλλογή των δεδομένων από δευτερογενείς πηγές στηρίχθηκε στις αρχές της αρχαιακής εθνογραφικής έρευνας (Γκέφου – Μαδιανού, 1999). Για την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας αξιοποιήθηκε το μεθοδολογικό μοντέλο της συγκρότησης των συλλογικών ταυτοτήτων (Erikson, 1974). Σύμφωνα με τον Erikson (1974) «...η αίσθηση της ταυτότητας σημαίνει να είσαι ένα με τον εαυτό σου καθώς μεγαλώνεις και αναπτύσσεσαι. Σημαίνει, επίσης, την ίδια στιγμή μια αίσθηση συγγένειας με την αντίληψη μιας κοινότητας ως μιας οντότητας ενιαίας με το μέλλον της, την ιστορία ή τη μυθολογία της».

Αποτελέσματα

Ο χώρος λειτουργίας του συλλόγου: Από τη Φώκαια της Μ. Ασίας στη Φώκαια της Αττικής

Η Φώκαια της Μ. Ασίας βίωσε στο πέρασμα των αιώνων εποχές ακμής και ευημερίας, εποχές όπου οι λαοί κατάφεραν να συμβιώνουν ειρηνικά. Βίωσε, όμως, και πολέμους και καταστροφές. Ωστόσο, οι χρονολογίες 1914 και 1922 είναι κομβικές, αφού τις χρονιές αυτές ο ελληνικός πληθυσμός, που ουσιαστικά δημιούργησε τις πόλεις της Παλαιάς αλλά και της Νέας Φώκαιας, εγκαταλείπει οριστικά τη μικρασιατική γη. Οι Φωκαείς, που κατάφεραν τότε να φτάσουν στην Ελλάδα, με κυριότερο σταθμό τη Μυτιλήνη, σκορπίστηκαν σε ολόκληρη τη χώρα. Οι πρώτοι μήνες μετά τον Αύγουστο του 1922 βρήκαν πολλούς Φωκαείς να έχουν εγκατασταθεί πρόχειρα στη Δραπετσώνα του Πειραιά. Το καθοριστικό γεγονός για την ιστορική πορεία των Φωκιανών προσφύγων ήταν η πρόσληψη του συμπατριώτη τους Χρήστου Καραπιπέρη ως αρχιτεχνίτη στις αλυκές της Αναβύσσου στα τέλη του 1922.

Ο Χρήστος Καραπιπέρης ήταν ο πρώτος Μικρασιάτης πρόσφυγας που εγκαταστάθηκε οικογενειακά στην Αναβύσσο. Με δικές του ενέργειες ήρθαν το 1923 30 με 40 περίπου Φωκιανοί από το συνοικισμό της Δραπετσώνας για να τον βοηθήσουν να εκσυγχρονίσει και να αναπτύξει τις αλυκές. Οι πρώτες οικογένειες Φωκικών, εφοδιασμένες με σκηνές που τους είχε παραχωρήσει το Υπουργείο Πρόνοιας και Περίθαλψης, αναχώρησαν με καΐκια από το Πασαλιμάνι του Πειραιά και τον Ιούλιο του 1924 αντίκρισαν για πρώτη φορά την περιοχή της Αναβύσσου. Η περιοχή αυτή, για την οποία τα μέλη του «Πρωτέα», Πανφωκαϊκός Σύλλογος που λειτουργούσε έως εκείνη τη στιγμή ανεπίσημα στην περιοχή της Δραπετσώνας, προσπάθησαν να εξασφαλίσουν την άδεια εγκατάστασης, ανήκε στον Οργανισμό Διαχείρισης εκκλησιαστικής Περιουσίας (Ο.Δ.Ε.Π.) και σε διάφορους μεγαλοϊδιοκτήτες, που είχαν παραχωρήσει την εκμετάλλευσή της στους κατοίκους των χωριών Καλύβια και Κερατέα και των γύρω περιοχών, οι οποίοι μέχρι τότε ήταν και οι μοναδικοί εργάτες για τις αλυκές και τις υπόλοιπες εργασίες της περιοχής. Έτσι, η παρουσία των Φωκικών

στην Ανάβυσσο, η απειλή για επαναπροσδιορισμό των ρόλων και ανακατανομή στην εκμετάλλευση της περιοχής προκάλεσε την αντίδραση των ντόπιων τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στην ιδιοποίηση της γης. Χρειάστηκε χρόνος και κόπος για να ομαλοποιηθούν οι σχέσεις και να παραμεριστούν οι δυσάρεστες αναμνήσεις των πρώτων χρόνων ανάμεσα στους δύο αυτούς διαφορετικούς κόσμους, που χωρίς να έχουν τον απαιτούμενο χρόνο προσαρμογής αναγκάστηκαν να εξοικειωθούν με τη νέα κατάσταση πραγμάτων και τη νεωτερική συμβίωση. Εκτός από τους κατοίκους των γύρω χωριών, στην περιοχή της Αναβύσσου κατοικούσαν και λίγες οικογένειες Σαρακατσάνων κτηνοτρόφων, που κατέβαιναν από το βουνό της Πάρνηθας με τα πρόβατα και τα κατσίκια τους για να περάσουν τον χειμώνα. Ήταν η ομάδα των γηγενών με την οποία οι Φωκίανοι πρόσφυγες συνεργάστηκαν αρμονικά στο πέρασμα των χρόνων προκειμένου να δημιουργήσουν τη νέα πατρίδα.

Στις 18 Οκτωβρίου 1925 ιδρύθηκε η Προσφυγική Ομάδα Παλαιάς Φώκαιας, που εξελίχθηκε μετά από λίγα χρόνια (1932) σε Συνεταιρισμό Αποκαταστάσεως Ακτημόνων Καλλιεργητών (Σ.Α.Α.Κ.) Παλαιάς Φώκαιας και αποτέλεσε την πρώτη διοικητική έκφραση των Φωκιάων. Αυτή ανέλαβε το βάρος να αντιμετωπίσει όλα τα ζητήματα που απέρρεαν από τα προβλήματα της εγκατάστασης και αποκατάστασής τους.

Το 1932 ιδρύθηκε η εκκλησία, η οποία αφιερώθηκε στη Αγία Ειρήνη, όπως άλλωστε και στην μικρασιατική Φώκαια, και λίγο καιρό αργότερα κτίστηκε το σχολείο. Στις 12 Ιουλίου 1947, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η απόφαση για την ίδρυση της Κοινότητας Παλαιάς Φώκαιας και την απόσπαση του προσφυγικού οικισμού Παλαιάς Φώκαιας από την Κοινότητα Καλυβιών, στην οποία ανήκε διοικητικά έως τότε. Σήμερα ο πληθυσμός της αποτελείται κατά κύριο λόγο από πρόσφυγες που ήρθαν από τη Φώκαια της Μικράς Ασίας αλλά στην κοινότητα κατοικούν επίσης Βλάχοι, Σαρακατσάνοι και Αρβανίτες.

Ο Μανώλης Τσαλικίδης, πρόεδρος της κοινότητας μιλώντας για την κοινότητα στο τοπικό πανηγύρι (2008) ανάμεσα στα άλλα είπε «Γυρνώντας πίσω στο 1924, μέσα από τις μαρτυρίες των παλαιότερων, καταλαβαίνεις πως η περιοχή όπου εγκαταστάθηκαν οι πρόγονοί μας ήταν μέρος άγονο, αφιλόξενο και αποκομμένο από τις γύρω ανεπτυγμένες περιοχές. Χρειάστηκε να περάσουν δεκάδες χρόνων σκληρής δουλειάς και επίμονων προσπαθειών για να φτάσουμε στη σημερινή Παλαιά Φώκαια. Η περιοχή δε θυμίζει πια σε τίποτα τους άγριους αφιλόξενους τόπους της πρώτης επαφής. Από τόπος της απόγνωσης έγινε τόπος της ελπίδας και σήμερα ανεπτυγμένο κέντρο, που συσπείρωσε μεγάλες ομάδες εσωτερικής μετανάστευσης, καθώς οι εποχές και οι ευκαιρίες άλλαζαν. Αυτοί οι άνθρωποι, που άφησαν πίσω την πατρίδα, τα σπίτια και τις περιουσίες τους, που έζησαν με τον πιο άσχημο τρόπο τον ξεριζωμό και την προσφυγιά, βρήκαν τη δύναμη και το ψυχικό σθένος να αγωνιστούν και να φτιάξουν τη νέα τους πατρίδα. Η σύγχρονη Παλαιά Φώκαια, για την οποία σήμερα είμαστε όλοι υπερήφανοι, δημιουργήθηκε με τον ιδρώτα, τα δάκρυα και το αίμα αυτών των ανθρώπων. Τους ευχαριστούμε».

Ο Εξωραϊστικός και Μορφωτικός σύλλογος «Η Αγία Ειρήνη» της Π. Φώκαιας

Στα 1978 ιδρύεται ο Εξωραϊστικός και Μορφωτικός σύλλογος «Η Αγία Ειρήνη». Αν και ο σύλλογος ιδρύθηκε από Φωκαείς και το όνομά του παραπέμπει στην Μικρά Ασία, μέλη του συλλόγου μπορούν να γραφτούν όλοι οι κάτοικοι της κοινότητας. Όλα τα μέλη είναι ισότιμα και δεν υφίσταται καμία διάκριση μεταξύ τους. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να απονέμεται από το Δ.Σ. ο τίτλος του επίτιμου μέλους χωρίς δικαίωμα ψήφου, σε πρόσωπα, που έχουν διακριθεί για την προσφορά τους στον σύλλογο. Τα μέλη του συλλόγου έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Κάθε μέλος υποχρεούται να καταβάλει εφάπαξ ποσό για την εγγραφή του (5ευρώ), αλλά και τη μηνιαία συνδρομή του (10 ευρώ). Ο σύλλογος σήμερα έχει περισσότερα από 400 μέλη, όλα οικονομικά τακτοποιημένα, από τα οποία τουλάχιστον τα 200 συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες του συλλόγου.

Σύμφωνα με το καταστατικό του συλλόγου αλλά και των διοικούντων του στόχοι του συλλόγου είναι: «Η δια παντός πρόσφορου μέσου ανάπτυξης και αξιοποίησης του πολιτιστικού επιπέδου της περιοχής Π. Φώκαιας Αττικής, ως και η δημιουργία βιβλιοθήκης, η σύσταση Μουσείου Λαϊκής Τέχνης και λοιπές του πνεύματος αναπτυξιακές εκδηλώσεις, καθώς και η διατήρηση και διάδοση της ιστορικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής παράδοσης».

Οι δραστηριότητες μέσα από τις οποίες οι υπεύθυνοι του συλλόγου πιστεύουν ότι θα φέρουν εις πέρας τους στόχους που θέτει το καταστατικό είναι: α. Λειτουργία χορευτικού συγκροτήματος μέσα από τη λειτουργία του οποίου θα έχουν τη δυνατότητα αφενός να φέρουν κοντά τους κατοίκους της Π. Φώκαιας αλλά κυρίως για να διατηρήσουν τη χορευτική τους παράδοση και να την κάνουν γνωστή και στους νεότερους. β. Δημιουργία βιβλιοθήκης γ. Σύσταση χορωδίας δ. Σύσταση Ιστορικού Λαογραφικού αρχείου Π. Φώκαιας ε. Έκδοση βιβλίων στ. Έκδοση καρτών και άλλων εντύπων και ζ. Έκδοση CD.

Ακόμη, σύμφωνα με το καταστατικό, μέλημα του συλλόγου είναι «Ο εξωραϊσμός της περιοχής, η προστασία η διατήρηση και η καθαριότητα του περιβάλλοντος αυτής, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές. Η διάδοση και η καλλιέργεια του αθλητισμού, των αθλοπαιδιών και της φυσιολατρίας. Ομοίως η ηθική και πνευματική εξύψωση των μελών του συλλόγου και η καλλιέργεια πνεύματος συνεργασίας και αλληλεγγύης αυτών. Η συμμετοχή των μελών του συλλόγου σε εθνικές και εκκλησιαστικές γιορτές ή φιλανθρωπικές εκδηλώσεις της κοινότητας. Τέλος η ψυχαγωγία των μελών του συλλόγου μέσα από συνεστιάσεις, χοροεσπερίδες, αθλητικές εκδηλώσεις, εκδρομές».

Ο σύλλογος για να δημοσιοποιήσει τις δραστηριότητές του εκδίδει μηνιαίο πρόγραμμα δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές, βάσει αντικειμένου, ήταν πάντοτε οτιδήποτε είχε να κάνει με τον πολιτισμό και τον εξωραϊσμό του πληθυσμού στον οποίο απευθυνόταν.

Αναφορικά οι δραστηριότητες είναι: α. Μαθήματα χορού β. Μαθήματα παραδοσιακών οργάνων γ. Διοργάνωση συναντήσεων, για τα μέλη του συλλόγου, όπου χορεύουν και διασκεδάζουν δ. Κάθε ενάμιση με δύο μήνες διοργανώνουν θεατρικές επισκέψεις, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, εκδρομές. Εκδρομές έγιναν και στο εξωτερικό με αδελφοποιήσεις δήμων. Πιο συγκεκριμένα, έγινε αδελφοποίηση της κοινότητας Π. Φώκαιας με τον δήμο Emporia της Βαρκελώνης, με τη Foça (η Φώκαια της Τουρκίας, προφέρεται «Φότσα») και με την Asea Velia, αρχαία αποικία των Φωκιανών στη Δυτική Ιταλία. Όπως λένε οι υπεύθυνοι, θα ακολουθήσουν και άλλα ταξίδια στο εξωτερικό και άλλες αδελφοποιήσεις. ε. Κάθε Χριστούγεννα ή Πρωτοχρονιά τα μέλη του συλλόγου βγαίνουν στο χωριό να πουν τα κάλαντα ενώ κάθε Αποκριές διοργανώνουν αποκριατικό γλέντι- χορό. Αναπόσπαστο κομμάτι της Π. Φώκαιας αποτελεί η χορευτική παράσταση που δίνει το χορευτικό συγκρότημα με όλα του τα τμήματα στο ανοιχτό θεατράκι στην παραλία του χωριού που σηματοδοτεί αφενός το τέλος των μαθημάτων και αφετέρου την έναρξη του καλοκαιριού. στ. Ο σύλλογος συμμετείχε και σε κοινωφελείς δραστηριότητες που τις διοργάνωσε κυρίως η κοινότητα Π. Φώκαιας ή ο Καποδιστριακός δήμος του Σαρωνικού. Τέτοιες δραστηριότητες ήταν παζάρια για συγκέντρωση χρημάτων που διατέθηκαν σε κοινωφελείς σκοπούς, καθαρισμός παραλίας, δεντροφυτεύσεις κ.ά. Υπήρξε οικονομική αλλά και σε υλικό, στήριξη κοινωφελών ιδρυμάτων, όπως το γηροκομείο της Κωνσταντινούπολης που εδρεύει στην Π.

Φώκαια, όπου παρουσίαζαν δωρεάν παραστάσεις και εκδηλώσεις. ζ. Τέλος, ο σύλλογος συμμετείχε στα θρησκευτικά δρώμενα του χωριού, όπως λιτανείες, Επιτάφιους καθώς και τον εορτασμό της Αγίας Ειρήνης, στις 5 Μαΐου, η οποία είναι και η πολιούχος του χωριού. Από το 1992 οργανώνονται τα καλοκαίρια από την Κοινότητα τα «ΦΩΚΑΪΚΑ» με στόχο τη διατήρηση της συλλογικής μνήμης των κατοίκων.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της κοινότητας για τις εκδηλώσεις του 2012 «Τα «Φωκαϊκά», είκοσι περίπου χρόνια από το ξεκίνημά τους, αποτελούν πλέον θεσμό για την πόλη μας. Σκοπός της Κοινότητας Παλαιάς Φώκαιας δεν είναι απλά η συνέχιση του θεσμού αυτού αλλά η συνεχής αναβάθμιση και ανάδειξή του ως πολιτιστικό γεγονός και πέρα από τα σύνορα της μικρής μας πόλης. Στις εκδηλώσεις που παρουσιάζονται στα «Φωκαϊκά» κυριαρχούν η ιστορία, ο πολιτισμός, η παράδοση, οι τέχνες και η πνευματικότητα. Τα «Φωκαϊκά» μας φέρνουν κοντά στην ιστορία του τόπου μας. Θέλουμε οι νέοι συμπολίτες μας να μάθουν για την ιστορική και πολιτιστική μας κληρονομιά γιατί μόνο έτσι θα γνωρίσουν και θα αγαπήσουν την Παλαιά Φώκαια. Η Κοινότητά μας υποστηρίζει και παρουσιάζει τις πολιτιστικές ομάδες της πόλης μας ενθαρρύνοντας έτσι, την ενασχόληση με την τέχνη και τον πολιτισμό. Προτείνει καλλιτέχνες που αν και βρίσκονται εκτός τηλεοπτικού κατεστημένου, έχουν να επιδείξουν σπουδαίο έργο. Σας καλούμε όλους να συμμετέχετε στη διαδικασία του πολιτισμού. Γιατί ο πολιτισμός μας αφορά όλους. Εμάς και τα παιδιά μας».

Το 2012 εκδόθηκαν σε ένα λεύκωμα από την Κοινότητα Παλαιάς Φώκαιας, το Ριζάρειο Ίδρυμα και τον εκδοτικό οίκο Kalimages το πρώτο μέρος του πολύτιμου φωτογραφικού αρχείου του Félix Sartiaux μαζί με κείμενα του Γάλλου αρχαιολόγου. Στο λεύκωμα που έχει τίτλο «Φώκαια 1913-1920, Η μαρτυρία του Felix Sartiaux», δημοσιεύονται φωτογραφίες από την ειρηνική περίοδο πριν το 1914, τον εκτοπισμό των Ελλήνων αλλά και από τον επαναπατρισμό τους το 1919-20.

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Για να μπορέσει το κράτος να χαράξει και να εφαρμόσει μια αποτελεσματική πολιτιστική πολιτική απαραίτητη κρίνεται η συγκέντρωση πληροφοριών και γνώσεων των φορέων που συμμετέχουν στην πολιτισμική παραγωγή και το πολιτισμικό γίγνεσθαι τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο (Στρατουδάκη, 2006). Οι προσπάθειες για την καταγραφή των συλλόγων που ασχολούνται με τον πολιτισμό μπορεί να ανάγονται στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '70 αλλά αφενός είναι λίγες (Γκιζέλης κ.α., 1979) και αφετέρου ημιτελείς. Προσπάθειες διοικητικής απογραφής την επόμενη δεκαετία δεν ευοδώθηκαν «λόγω απροθυμίας των Συλλόγων να υποβάλλουν τα ζητηθέντα στοιχεία» (Κόνσολα, 1990).

Από πολλούς ερευνητές προτάσσονται οι δυσκολίες που προκύπτουν από το εγχείρημα της χαρτογράφησης των πολιτιστικών συλλόγων και των δραστηριοτήτων τους (Karle, DiMaggio, 1996; Στρατουδάκη, 2006). Ως αιτίες αναφέρουν την αδυναμία της θεσμικής τους αποκρυστάλλωσης που συμβάλλει στην περιθωριοποίησή τους, ο μεγάλος αριθμός μικρών φορέων οι οποίοι καθίστανται δυσδιάκριτοι σε σύγκριση με τους μεγάλους πολιτιστικούς φορείς του κέντρου ενώ σύμφωνα με την Κόνσολα (1990) «εφόσον είναι δύσκολο να οριοθετηθεί ο χώρος στον οποίο κινούνται οι περισσότεροι σύλλογοι, είναι σχεδόν αδύνατο να υπολογιστεί πόσοι από τους χιλιάδες συλλόγους (ή σωματεία) με νομική υπόσταση, που υπάρχουν στη χώρα είναι οι πολιτιστικοί».

Η εργασία αυτή αποτέλεσε πρόκληση για μας αφού αποτελούσε ανεξερεύνητο πεδίο αλλά και γιατί, όπως επισημαίνει ο Schuster (2003), οι χαρτογράφητες περιοχές επιζητούν μια μορφή

καταγραφής που σημαίνει πως είμαστε διαρκώς αναγκασμένοι να προβαίνουμε σε εν θερμώ επιλογές όσον αφορά όχι μόνο τι θα περιληφθεί στον χάρτη και τι θα μείνει εκτός, αλλά επίσης «τίνος είναι ο χάρτης που φτιάχνουμε και τίνος όχι». Η εργασία αυτή έρχεται να καλύψει ένα μικρό τμήμα της απύσας εργογραφίας που αφορά στις δραστηριότητες των πολιτιστικών συλλόγων.

Από τα λόγια του προέδρου της κοινότητας, του προέδρου του συλλόγου αλλά και της δασκάλας του χορού γίνονται γνωστοί οι στόχοι και ξεκάθαρες οι δραστηριότητες του συλλόγου. Ενός συλλόγου που ιδρύθηκε από ανθρώπους με γνώσεις και ιστορία στις συλλογικές δραστηριότητες.

Ο σύλλογος ιδρύθηκε στα 1978 από κατοίκους της Παλαιάς Φώκαιας με καταγωγή την Παλαιά Φώκαια της Μικράς Ασίας σε έναν τόπο όπου συμβιώνουν πρόσφυγες από την Παλιά Φώκαια, Βλάχοι, Σαρακατσάνοι και Αρβανίτες. Όλοι αυτοί οι πληθυσμοί προϋπήρχαν των Φωκαίων προσφύγων και τα πρώτα χρόνια οι σχέσεις τους δεν ήταν αρμονικές. Το αντίθετο θα λέγαμε. Υπήρχαν προστριβές γιατί όπως αναφέρει ο πρόεδρος του συλλόγου «Πάντοτε οι δύο βασικοί πληθυσμοί της Π. Φώκαιας δεν τα είχαν καλά μεταξύ τους. Λογικό αφού πάντα ο γηγενής πληθυσμός δε βλέπει με καλό μάτι τον νεόφερτο». Και συνεχίζει «Ο σύλλογος όμως τους έφερε κοντά. Υπήρξαν έρωτες και γάμοι. Και αυτό γιατί μέσα από τον σύλλογο μάθανε καλύτερα για την πολιτιστική τους ταυτότητα και πως να τη διατηρήσουν. Όταν καταφέρεις να γνωρίσεις τις ρίζες σου ξεκάθαρα και εμπειριστατωμένα και μπορείς βέβαια να τις στηρίζεις δεν υπάρχει άγχος το τι θα προσπαθήσει να σου φέρει και να σου περάσει ο άλλος. Άνοιξαν λοιπόν τα μυαλά τους, είδαν χωρίς προκαταλήψεις την υπόλοιπη Ελλάδα και την παράδοσή της». Και ο πρόεδρος της κοινότητας το επεκτείνει λέγοντας «Χρειάστηκε να περάσουν δεκάδες χρόνων σκληρής δουλειάς και επίμονων προσπαθειών για να φτάσουμε στη σημερινή Παλαιά Φώκαια. Η περιοχή δε θυμίζει πια σε τίποτα τους άγριους αφιλόξενους τόπους της πρώτης επαφής. Από τόπος της απόγνωσης έγινε τόπος της ελπίδας και σήμερα ανεπτυγμένο κέντρο, που συσπείρωσε μεγάλες ομάδες εσωτερικής μετανάστευσης, καθώς οι εποχές και οι ευκαιρίες άλλαζαν».

Από τα λόγια των δύο προέδρων εύκολα αντιλαμβανόμαστε τις έννοιες και τις σημασίες που αποδίδουν στη λειτουργία του συλλόγου αλλά και στο τι είναι παράδοση και τι πολιτισμική ταυτότητα. Έτσι, ισχυρίζονται ότι ο σύλλογος έφερε τους πληθυσμούς της Παλαιάς Φώκαιας πιο κοντά ώστε να φτάσουμε στο σημείο να μιλάμε για μεικτούς γάμους δηλαδή για γάμους ανάμεσα σε άτομα διαφορετικής πολιτισμικής καταγωγής. Θα λέγαμε ότι στη Φώκαια η κοινωνική ζωή εξελίχθηκε όπως εξελίχθηκε σε όλη την Ελλάδα. Με την πάροδο του χρόνου εξομαλύνθηκαν οι διαφορές (Filippou, 1993), παραμερίστηκαν οι εθνολογικές και πολιτισμικές καταγωγές και οι πληθυσμοί αποφάσισαν να συμβιώσουν αρμονικά λαμβάνοντας, αποκλειστικά, υπόψη τα νέα δεδομένα συγκατοίκησης. Όμως, όταν ο πρόεδρος του συλλόγου αναφέρεται στην πολιτισμική ταυτότητα και την παράδοση δε διευκρινίζει σε ποια πολιτισμική ταυτότητα και παράδοση αναφέρεται. Στην πολιτισμική ταυτότητα και παράδοση του Βλάχου, του Σαρακατσάνου ή των Φωκαίων; Η μήπως των παιδιών που γεννήθηκαν από τους μεικτούς γάμους; Μα η πολιτισμική ταυτότητα και παράδοση όλων αυτών είναι διαφορετική.

Η απάντηση, ίσως, δίνεται από τη δασκάλα του χορού του συλλόγου «Στο σύλλογο διδάσκονται χοροί από όλη την Ελλάδα. Γενικά και στις εκδηλώσεις μας, μέσα και έξω από την Π. Φώκαια, όπου μας καλούν χορεύουμε τα πάντα. Οι δραστηριότητες του συλλόγου είχαν και έχουν να κάνουν πάντα με τον εξωραϊσμό του πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται». Από τα παραπάνω λόγια οδηγούμαστε στη διαπίστωση ότι οι υπεύθυνοι του συλλόγου αντιλαμβάνονται τη Φώκαια ως μια ενιαία πολιτισμική ομάδα και όχι ως μια περιοχή αποτελούμενη από πληθυσμούς διαφορετικής

πολιτισμικής καταγωγής. Είναι όμως τελικά έτσι; Αν δώσουμε προσοχή στη συνέχεια των όσων λέει η δασκάλα του χορού θα δούμε ότι δεν είναι τελικά έτσι αφού «Βέβαια, αν μας ζητούσαν να χορέψουμε μία περιοχή θα δίνουμε προτεραιότητα σε χορούς της Μ. Ασίας, λόγω της ιστορίας του τόπου». Όπως βλέπουμε στο σημείο αυτό η δασκάλα προτάσσει ένα μέρος των κατοίκων του χωριού δίδοντας προτεραιότητα στην ιδιαίτερη παρουσίαση χορών της κοινότητας των Φωκαίων.

Όμως με ποιες δραστηριότητες καταγίνεται ο σύλλογος; Και πάλι στα λεγόμενα των υπεύθυνων θα αναζητήσουμε την απάντηση. Σύμφωνα με τον πρόεδρο του συλλόγου «τα τελευταία 20 χρόνια η κύρια ασχολία, η κύρια δραστηριότητα του συλλόγου είναι ο χορός. Μάζευε πάντα τον περισσότερο κόσμο λόγω και της δυνατής δασκάλας. Από την άλλη, είναι μία δραστηριότητα με πολύ μεγάλη χρηστικότητα. Μπορεί να μάθει ο κόσμος για την παράδοση της χώρας του, του τόπου καταγωγής του και να τη χρησιμοποιήσει από ένα γάμο μέχρι οποιαδήποτε άλλη εκδήλωση. Χορός για μας είναι μορφή έκφρασης». Ενώ σύμφωνα με τη δασκάλα χορού «Ο σύλλογος ιδρύθηκε το 1978 και ήταν από τότε εξωραϊστικός και μορφωτικός. Δεν είχε βέβαια χορευτικό. Το χορευτικό μπήκε στο σύλλογο το 1986, όπου το ανέλαβα εγώ. Όσοι έρχονταν συμμετείχαν γιατί ήθελαν να μάθουν για τον πολιτισμό του τόπου τους, αλλά και της Ελλάδας. Γι' αυτό και ο κόσμος ήθελε να έρχεται στο χορευτικό». Αν και το χορευτικό τμήμα του συλλόγου δημιουργήθηκε σχεδόν μια δεκαετία μετά τη λειτουργία του συλλόγου, βλέπουμε ότι τόσο ο πρόεδρος του συλλόγου όσο και η δασκάλα του χορού αποδίδουν στη λειτουργία του μεγάλη σημασία. Την ίδια σημασία, προφανώς αποδίδουν και οι κάτοικοι της περιοχής αφού μαζική είναι η συμμετοχή τους στις χορευτικές δράσεις του συλλόγου.

Σύμφωνα με αυτούς, το τμήμα χορού είναι αυτό που συσπειρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό μελών. Οι λόγοι συμμετοχής του καθενός ξεχωριστοί. Ο χορός, για τους δύο κατεξοχόν υπεύθυνους της λειτουργίας του τμήματος, είναι τα πάντα. Μέσα από τον χορό μαθαίνει κάποιος για το ποιος είναι, την καταγωγή του αλλά, ταυτόχρονα, είναι τόσο απαραίτητος για την καθημερινή και την εορταστική ζωή του ανθρώπου. Φαίνεται να δικαιώνεται ο Νιτσιάκος (2003) όταν έγραφε ότι το τραγούδι, η μουσική και ο χορός αποτελούν, αναμφισβήτητα, πολιτισμικές πρακτικές «μέσω των οποίων η κοινότητα διαχειρίζεται το παρελθόν και το παρόν της, ανασυγκροτείται σε συμβολικό επίπεδο και ενσωματώνει στην παράδοσή της τα στοιχεία των σύγχρονων εξελίξεων με ένα δυναμικό τρόπο...». Για τους λόγους αυτούς φαίνεται ότι οι υπεύθυνοι πιστεύουν ότι «θα έχουν τη δυνατότητα αφενός να φέρουν κοντά τους κατοίκους της Π. Φώκαιας αλλά κυρίως για να διατηρήσουν τη χορευτική τους παράδοση και να την κάνουν γνωστή και στους νεότερους».

Άλλες δραστηριότητες του συλλόγου είναι η διοργάνωση συναντήσεων, όπου τα μέλη χορεύουν και διασκεδάζουν ενώ σε τακτά χρονικά διαστήματα διοργανώνουν θεατρικές επισκέψεις, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, εκδρομές. Εκδρομές έγιναν και στο εξωτερικό με αδελφοποιήσεις δήμων. Σε ερώτησή μας πόσοι και ποιοι συμμετέχουν στις δραστηριότητες αυτές ο πρόεδρος του συλλόγου μας λέει «αν και ο αριθμός δεν είναι αυτός που θα θέλαμε, εντούτοις είναι αρκετοί. Όσον αφορά στην καταγωγή τους, οι περισσότεροι είναι Φωκαείς». Αν πρέπει να δώσουμε μια ερμηνεία για τη συμμετοχή θα λέγαμε ότι τα αποτελέσματα είναι αναμενόμενα αφού οι Βλάχοι, Σαρακατσάνοι και οι Αρβανίτες είναι πληθυσμοί με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, εξαιτίας της νομαδικής ζωής που διήγαγαν μέχρι το πρόσφατο παρελθόν, στο οποίο δεν είχαν θέση θεατρικά έργα, επισκέψεις σε μουσεία και γενικά εκδρομές. Αντίθετα, οι Μικρασιάτες, ακόμη και στα δύσκολα πρώτα χρόνια της προσφυγιάς, δεν έχασαν τη διάθεση για διασκέδαση, τραγούδι και χορό. Θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι οι παραπάνω δραστηριότητες εντάσσονται στις προσπάθειες για ομογενοποίηση του πληθυσμού και χτίσιμο μιας καινούργιας

ταυτότητας, αυτής των σύγχρονων Φωκαίων αφού όπως ισχυρίζεται και ο Πρυνεντό (2000): «...σήμερα όταν μιλάμε για ‘πολιτισμική ταυτότητα’, αναφερόμαστε στην πραγματικότητα όχι τόσο σε μια κληρονομούμενη παράδοση (διότι η κληρονομιά αυτή τείνει να γίνει όλο και πιο οικουμενική), αλλά σε μια βιωμένη παράδοση. Με άλλα λόγια, πρόκειται απλώς για κάποιον τρόπο ζωής, για ένα συγκεκριμένο τρόπο του να είσαι».

Θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι στα πλαίσια της ομογενοποίησης του πληθυσμού και την παραγωγή μιας καινούργιας πολιτισμικής ταυτότητας εντάσσονται και οι συμμετοχές των μελών του συλλόγου τόσο στα κάλαντα των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς όσο και στα διάφορα θρησκευτικά γεγονότα της περιοχής όπως στον εορτασμό της τοπικής πολιούχου Αγίας Ειρήνης και στην περιφορά του Επιταφίου τη Μεγάλη Παρασκευή.

Αντί επιλόγου

Ο σύλλογος παρουσιάζει δραστηριότητες παρόμοιες με τις δραστηριότητες που παρουσιάζουν άλλες έρευνες (Στρατουδάκη, 2006). Οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον πολιτισμό. Πράγματι, διακριτοί είναι οι τέσσερις τομείς που προτείνει η Στρατουδάκη (2006) στην έρευνά της που αφορούσε στους πολιτιστικούς συλλόγους των Κυκλάδων. Οι τομείς αυτοί είναι: α. δραστηριότητες που σχετίζονται με τον λαϊκό πολιτισμό β. επιμορφωτικές δραστηριότητες γ. διοργάνωση εκδηλώσεων καλλιτεχνικού περιεχομένου και δ. περιλαμβάνει δραστηριότητες που απευθύνονται αποκλειστικά στην τοπική κοινωνία με τη μορφή κοινωνικού έργου και κοινωνικής δράσης. Άλλοτε εμφανίζονται ως προσφορά στην κοινότητα και άλλοτε παίρνουν τη μορφή εκδηλώσεων που αποσκοπούν στη σύσφιξη των κοινωνικών δεσμών.

Οι δραστηριότητες του συλλόγου χαρακτηρίζονται από εσωστρέφεια, αφού οι δραστηριότητές του απευθύνονται κατ’ αρχάς στα μέλη του καθώς και από έλλειψη πρωτοτυπίας αφού είναι πανομοιότυπες με αυτές της πλειοψηφίας των πολιτιστικών συλλόγων, με ελάχιστα περιθώρια πρωτοτυπίας.

Στα λεγόμενα των υπευθύνων, οι έννοιες «τόπος» και «παρελθόν» έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη συγκρότηση της συλλογικής-πολιτισμικής ταυτότητας. Ο τόπος για αυτούς δεν αποτελεί απλά μια γεωγραφική κατηγορία αλλά μια σημαίνουσα έννοια, μια συνεχή αναφορά που συμβάλλει στο χτίσιμο της σύγχρονης πολιτισμικής ταυτότητας (Παπακώστας, 2007) και οριοθετεί έναν μικρόκοσμο. Έτσι, με βάση τη διαφορετική καταγωγή των κατοίκων της Παλαιάς Φώκαιας, οι υπεύθυνοι του συλλόγου καταβάλλουν προσπάθειες για το χτίσιμο της σύγχρονης πολιτισμικής ταυτότητας των Φωκαίων αδιάφορο αν στην προσπάθειά τους αυτή προβάλλουν σε μεγαλύτερο βαθμό την ταυτότητα των προσφύγων των προερχομένων από την Παλαιά Φώκαια της Μικράς Ασίας.

Βιβλιογραφία

- Αραμπατζή, Χ. (2010). Συσχετισμοί και αλληλεπιδράσεις προσφυγικής και πολιτικής ταυτότητας στον απόηχο των δραματικών γεγονότων του διχασμού στη Χαλκιδική στο Dimadis, K. (ed). *Identities in the Greek World (From 1204 to the present. Proceedings of 4th European Congress of Modern Greek Studies, Granada, 9-12 Sept 2012, 815-826.*
- Βρύζας, Κ. (2005). *Παγκόσμια Επικοινωνία – Πολιτιστικές ταυτότητες*. Αθήνα, Gutenberg.
- Cohen, A.P. (1985). *The Symbolic Construction of Community*. Tavistock: Ellis Horwood.
- Erikson, E. (1974). *Dimensions of a new identity*. New York: Norton.

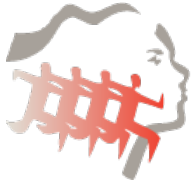

- Filippou, F. (1993). *La danse traditionnelle comme phénomène social dans la région d'Aridea – Orma. Mémoire de D.E.A. E.H.E.S.S. Paris.*
- Γκέφου-Μαδιανού, Δ. (1999). *Πολιτισμός και εθνογραφία. Από τον εθνογραφικό ρεαλισμό στην πολιτισμική κριτική.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γκιζέλης Γ., Αντωνοκοπούλου, Η., Γαρδίκη, Ο., Καλπουρτζή, Ε., Λασκαράτου, Χ. (1979). *Οργάνωση και χωροκατανομή των ελληνικών λαογραφικών μουσείων και συλλογών. Μητρόο μουσείων και συλλογών,* Αθήνα, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- Grau A., (1995). On the motion of the bodily intelligence: cognition corporeality and dance, *Border Tensions. Dance & Discourse (Proceedings of the 5th Study of Dance Conference, (April 1995, pp. 141-147).* Guildford, England: University of Surrey: Department of Dance Studies.
- Ιντζεσίλογλου, Ν. (2000). Περὶ κατασκευῆς συλλογικῶν ταυτοτήτων: το παράδειγμα της εθνικής ταυτότητας. Στο Κωνσταντοπούλου, Χ., Μαρατού-Αλιπράντη, Λ., Γερμανός, Δ., Οικονόμου, Θ. (επιμέλεια) «*Εμείς και οι άλλοι*». Αθήνα: Τυποθήτω.
- Kellner D. (1992). Popular culture and the construction of Post-modern identities, in Scott Lash and Jonathan Friedman (eds), *Modernity and Identity.* Oxford and Cambridge: Blackwell.
- Kaple D.A., DiMaggio, M. (1996). Data on Arts Organizations: A Review and Needs Assessment, with Design Implications. *Centre for Arts and Cultural Policy Studies Working Paper Series, no 1,* Princeton University.
- Κόνσολα, Ν. (1990). *Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα. Η περιφερειακή διάσταση.* Αθήνα: Παπαζήσης.
- Λέκκας, Δ., Γράψας, Ν. (2003). Θέματα ταυτότητας: στοιχεία αναλυτικής αφηρημένης και εφαρμοσμένης προσέγγισης, στο: *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού,* τόμος Α: Διαλεκτικοί συσχετισμοί – Θεωρία της Ελληνικής Μουσικής. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Μαρατού-Αλιπράντη, Λ. (2000). Εισαγωγή Α' Ενότητας στο: Κωνσταντοπούλου, Χ., Μαρατού-Αλιπράντη, Λ., Γερμανός, Δ., Οικονόμου, Θ. (Επιμ.) «*Εμείς*» και οι «*Άλλοι*»: Αναφορά στις τάσεις και τα σύμβολα, Αθήνα: Τυποθήτω – Γιώργος Δαρδανός.
- Melucci, A. (1994). *Passaggio d' epoca. Il futuro e adesso.* Milano: Feltrinelli.
- Νιτσιάκος, Β. (2003). *Χτίζοντας τον χώρο και τον χρόνο.* Αθήνα: Οδυσσέας.
- Πανοπούλου, Κ. (2001). Η χορευτική ταυτότητα των Βλάχων του Ν. Σερρών. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Σέρρες.
- Παπακώστας, Χρ. (2007). Χορευτική-Μουσική Ταυτότητα και Ετερότητα: η περίπτωση των Ρομά της Ηράκλειας του ν. Σερρών. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας: Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Βόλος.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1983). *Εξελικτική ψυχολογία, εφηβική ηλικία.* Τόμος 4^{ος}, Αθήνα.
- Πρυνεντύ, Ζ. (2000). Πολιτισμική ταυτότητα: Μεταξύ Μύθου και πραγματικότητας. Στο Κωνσταντοπούλου, Χ., Μαρατού-Αλιπράντη, Λ., Γερμανός, Δ., Οικονόμου, Θ. (επιμέλεια) «*Εμείς και οι άλλοι*». Αθήνα: Τυποθήτω, 49-72.
- Royce, A.P. (2005). *Η ανθρωπολογία του χορού.* επιμ: Ζωγράφου, Μ.. Αθήνα, Νήσος.
- Schuster, J.M. (2003). *Mapping State Cultural Policy: The State of Washington.* Chicago: The University of Chicago, Cultural Policy Center.
- Stokes M., (1994). *Ethnicity, Identity and Music: The musical construction of place,* Oxford: Berg.

- Στρατουδάκη, Χ. (2006). Χαρτογραφώντας «γκρίζες ζώνες» του πολιτισμού: Πολιτιστικοί φορείς στο νομό Κυκλάδων. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 120: 65-92.
- Sutton E. D. (1994). Tradition and modernity: Kalymnian construction of identity and otherness. *JMGS*. 12(2): 239-260.
- Τσαούσης, Δ. (1978). *Η κοινωνία του ανθρώπου*, Αθήνα, Gutenberg.
- Weeks J., (1990). The value of difference. In Jonathan Rutherford (eds). *Identity, community, culture, Difference*, Lawrence & Wishart, London pp: 88-100.
- Ψημίτης, Μ. (2000). Η ατομική επιλογή ως παράγοντας πολιτισμικής ταυτότητας σε συνθήκες πολυπλοκότητας. Στο Κωνσταντοπούλου, Χ., Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., Γερμανός, Δ., Οικονόμου, Θ. (επιμέλεια) «*Εμείς και οι άλλοι*». Αθήνα: Τυποθήτω.

Ethnic associations and culture: the contribution of cultural associations to the shaping of cultural identity. The example of the Cultural Association “Agia Irini”

Filippou, F., Gavras-Papaspirou, D.
Democritus University of Thrace

ABSTRACT

The sense of unity between the members of a society, something that characterised the traditional Greek society, as well as the relations of patterns of mutual recognition are no longer exist because of the incapability of social groups to have access on cultural practices and on traditions that emphasized their existence and their special cultural path. Local identities, during their attempt to defend their-selves are rallied with point of reference their traditional cultural identities. An obvious result issued from this association was the creation and the function of various dancing clubs such as ethnic clubs, cultural and dancing clubs, who take the responsibility for the stimulation of local identity and ideology and this through the revival of different forms of traditional life as well as through much more other activities. The purpose of this research was to find out the degree of contribution of “Agia Eirini” educational Association’s activities to the formation of people’s, who live in Pallia Fokaia, cultural identity. The collection of necessary for the survey data was based on ethnographic principles. For data’s analysis, the methodological model of collective identities’ constitution was the one most preferred and used. From this analysis in above came out that the members that were responsible for the association, by taking into account inhabitants’ different origin, they are making gorgeous efforts in order to build a new version of cultural identity.

Key words: traditional dance; cultural/collective identity; cultural associations; cultural management.

Corresponding address:

Filippos Filippou
Democritus University of Thrace
Department of Physical Education and Sport Sciences
University Campus, 69100 Komotini

E-mail:

ffilippo@phyed.duth.gr